Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Смійся, лютий враже!
Та не дуже,
бо все гине –
Слава не поляже…
Тарас ШЕВЧЕНКО

39 (454)
26 вересня 2013 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

ІНШОГО НЕ ДАНО

Якась біда з тим «старшим» братом. Здавалося б, сімдесятилітня мантра про єдину колиску двох братніх народів, про щиру вічну дружбу із одночасним знищенням УНР, голодоморами, репресіями, депортаціями, поголовним винищенням української національної еліти з постанням незалежних держав мала б припинитись. Очевидні брехливість і фальш відкрилися не лише українцям, а й світові. Але для Кремля це не причина бодай змінити риторику. Ба, вона й тепер стала навіть аґресивною, мовляв, ми все-таки примусимо вас дружити і в жодну Європу не пустимо!

Отож хочеться запитати цього нав'язливого «брата»: якщо другий «брат» хоче жити окремішно, збудувати свою хату, мати добрих сусідів, уладнати з ними справи, – хіба це якесь зло? У добрих родинах йому б ще допомогли. У нашому ж випадку про це навіть не мовиться, ба, з «брата» здирають чи не останнє. Постійно долдонячи про дружбу, Москва продає Україні газ за найдорожчою у Європі та й світі ціною. І при тому В. Путін ще й відбирає в українців право бути окремішним народом, а отже, мати свою державу, жити за своїми законами й традиціями. Бо ж постійно твердить: ми – єдиний народ. Отож він уже має державу – Росію, і навіщо ж будувати ще якусь окремішну Україну, якщо, за його переконанням, ми – єдиний народ. І погрожує українцям, які прагнуть відірватись від тяжіння північного сусіда, страшними санкціями й бідами.

Маємо усвідомити, що нашкодити Україні вони таки можуть. Але нині ми робимо цивілізаційний вибір – до демократії, свободи, цивілізації. Мабуть, це найбільше і розлючує кремлівських небожителів, які прагнуть розбудувати неоімперію. А без України, яка імперія?

Влада Російської Федерації так лякає Україну катастрофою від підписання угоди про асоціацію з ЄС, що стало зовсім ясно – жодної катастрофи не буде. Про це написав на своїй сторінці у «Facebook» екс-віце-прем'єр РФ Альфред Кох. «Наші (росіяни– авт.), звичайно, зі штанів будуть вистрибувати, щоб їм (українцям – авт.) влаштувати (катастрофу) і навіть собі на шкоду будуть рвати економічні зв'язки й відгороджуватись митними бар'єрами», пише він. Москва нарешті зрозуміла, що сусіди в Європу підуть, а її не беруть. «Прощавайте, пане Путін! Ми пішли, а ви залишайтеся тут, у лайні, зі своїм особливим шляхом», пише А. Кох.

Ось так оцінюють ситуацію думаючі неупереджені російські політики. Без погроз, надриву і проголошення мантр на кшталт вічного братання і неділимого єдиного народу. І навіть з певною ноткою заздрості.

Та є і певна засторога. Зрозуміло, що північний «брат» ще не раз поставить нам підніжку. Але того, що ми пережили за триста літ від Переяслава, – не повториться. А щоб так і було, потрібно діяти сукупно, тиснути на владу, спонукаючи її йти шляхом до Європи. Як сказав колишній президент Польщі на Ялтинському економічному форумі, працювати і діяти, пам'ятаючи гасло воєнного зимового 1941-го: «Ні кроку назад! Позаду Москва!» А до неї ж нікому не хочеться.

Богдан ВІВЧАР

РІШЕННЯ

УГОДУ ПОГОДИЛИ

Минулої п'ятниці на позачерговій сесії Івано-Франківська облрада погодила сланцеву угоду про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах Олеського родовища, між державою Україна, компанією «Chevron» і ТОВ «Надра Олеська». Дискусія була тривалою й емоційною. Депутатів переконували міністр енерґетики і вугільної промисловості України Едуард Ставицький і навіть син головнокомандувача УПА Юрій Шухевич.

Ішлося насамперед про розподіл прибутків і ґарантування десяти відсотків з них за газ, видобутий на території Прикарпаття. А також про можливі екологічні ризики. Застереження робили і голова профільної комісії облради, і Андрій Троценко, і депутат – голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан Волковецький, і інші. А депутат Степан Пушик взагалі визнав, що є в цій угоді щось від лукавого.

Герой України Юрій Шухевич наголошував, що «видобуток сланцевого газу – це крок до незалежності України». На його думку, прикарпатські обранці нарешті повинні вирішити питання щодо видобутку сланцевого газу.

«Рішіться нарешті на що-небудь. А то і хочеться, і якось не так. Або ми петлю газову скинемо нарешті, або вона нас насмерть затягне», – сказав Шухевич. На його думку, дійсно ризики від видобутку газу є, але їх треба попередити, а не «рахувати копійки і доляри».

62 депутати проголосували «за», один – «проти» і 11 утрималися.

На першій сесії 20 серпня прикарпатські депутати не погодили первинний проект угоди і подали майже 150 зауважень і пропозицій до Кабінету міністрів України.

Наприкінці серпня в область надійшов доопрацьований текст угоди. За словами заступника голови облдержадміністрації Руслана Гусака, повністю врахували 14 пропозицій і застережень робочої комісії, 35 – частково.

За повторний розгляд питання і про скликання позачергової сесії звернулися 40 депутатів від семи депутатських фракцій.

На початку сесії голова фракції ВО «Свобода» Василь Попович зачитав заяву про «відвертий тиск і тотальний політичний шантаж» на депутатів-свободівців, зокрема чутки про вимагання $ 450 млн. від компанії «Chevron». На знак протесту 18 членів фракції «Свобода» відмовилися взяти участь у позачерговій сесії. Голова обласної ради свободівець Василь Скрипничук вів сесію, однак участі у голосуванні не брав.

З'ЇЗДИ

«ПРОСВІТА»: СЬОГОДЕННІ ВИКЛИКИ

У Києві відбувся IX з'їзд Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Делеґати заслухали звіт Центрального правління ВУТ за період із червня 2009 до вересня 2013 року «Просвіта XXI сторіччя: сьогоднішні виклики», із яким виступив голова товариства Павло Мовчан.

У обговоренні доповіді взяли участь голова Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький, керівники просвітянських об'єднань Львівщини – Ярослав Пітко, Луганщини – Володимир Семистяга, Київщини – Василь Кличак, Полтавщини – Микола Кульчинський, столиці – Кирило Стеценко та інші.

Йшлося про шлях подолання духовної кризи, що можливо лише із залученням широкої громадськості, за активного протистояння русифікації, повернення питомого інформаційного простору… Але насамперед – про модернізацію роботи товариства, впровадження модерних стратегій. Особливу увагу звернули на присутність «Просвіти» в інформаційному просторі, потребу підтримки просвітянських видань, активної діяльності в Інтернеті.

Головою ВУТ «Просвіта» обрали Павла Мовчана.

З'їзд обрав Головну раду, Центральне правління та Контрольно-ревізійну інспекцію.

Ухвалили звернення до українського народу (буде опубліковано в наступних числах «Галицької Просвіти»).

Н. К.

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Житло дорожчає

Україна посіла десяте місце в світі за зростанням цін на житло за період з другого кварталу 2012 року по другий квартал 2013-го. Річне зростання цін на житло було відмічене у 36 з 55 країн. Лідером зі зростання цін на житло стали Дубаї (21,7 відсотка). Другу сходинку посів Гонконг (19,1 відсотка), а на третій позиції рейтинґу – Тайвань (15,4 відсотка). Україна замкнула десятку (10,9 відсотка).

Борги, борги…

На погашення відсотків за боргами Україна віддає 10,4 відсотка доходів загального фонду бюджету. Про це повідомив екс-міністр фінансів, народний депутат Віктор Пинзеник. Для погашення бюджетного дефіциту Уряд обрав найгірший варіант поведінки – залізти в борг. У 2008 році оплата відсотків обходилася в 2 відсотка. Якщо на початок 2008-го було 88,7 млрд. грн. боргу, то нині вже – понад 553 (!) млрд.», – заявив В. Пинзеник. За його словами, нинішня динаміка, обсяги й вартість обслуговування боргу б'ють по країні дуже боляче, роблячи ситуацію дуже непевною для інвестора.

Оце пляцок

У Тлумачі під час проведення VI обласного фольклорно-етнографічного фестивалю «Покутські джерела», презентували найдовшу покутську випічку – 21,6-метровий пляцок. Пляцок не був однорідний, а складався він із 50 різних за формою, розмірами, видами й кольорами домашніх тортів.

Солодке досягнення внесли в «Книгу рекордів України» в категорію «Кондитерські вироби. Розміри»

А свідоцтво отримав голова Тлумацької райдержадміністрації Василь Іванович Сенів.

Влада-мачуха

Народний депутат Олександр Сич закликав прем'єр-міністра Миколу Азарова під час візиту на Прикарпаття пересісти з гелікоптера в авто й «на власній шкурі» відчути стан доріг в області. Про це повідомили в прес-службі Івано-Франківської організації ВО «Свобода». «Кошти, які спрямовує Уряд на ремонт доріг в області, порівняно з Донецькою чи, наприклад, Дніпропетровською є реальним виявом дискримінації чинного режиму за політично-реґіональною ознакою». На кілометр доріг їм Уряд виділяє у кілька разів більше грошей, ніж нашому краю.

ГАЛИЧ СВЯТКУЄ 1115-річчя

ПОДАЄМО ПРОГРАМУ УРОЧИСТИХ ЗАХОДІВ

28 ВЕРЕСНЯ

10.00 – велопробіг вулицями Галича

11.00 – Міжнародний турнір з міні-футболу серед юнаків (стадіон «Колос»)

14.00 – конкурс миттєвого малюнка «З ювілеєм тебе, моє рідне місто» (читальна зала Галицької центральної районної бібліотеки)

29 ВЕРЕСНЯ

10.00 – святкова Літургія у Галицьких храмах

11.00 – виставка квітів «Найкращі квіти на землі даруєм, Галиче, тобі» (Майдан Різдва)

11.00 – виставка творів Малої академії народних ремесел м. Галич, Галицького районного центру дитячої та юнацької творчості, загальноосвітніх навчальних закладів (Майдан Різдва)

11.30 – фотовиставка «Мій Давній Галич» (Майдан Різдва)

12.00 – урочистий прийом гостей (Майдан Різдва)

12.00 – флеш-моб «Галичу – 1115 років» (Майдан Різдва)

12.00 – молодіжний квест до 1115-річчя Галича (Майдан Різдва)

13.00 – екскурсія для гостей по давньому Галичу (вул. І. Франка)

13.00 – майстер-клас Малої академії народних ремесел м. Галич (Майдан Різдва);

15.00 – урочисте віче, VIII обласна Галицька хорова академія (Майдан Різдва);

19.00 – концерт за участю артистів української естради (Майдан Різдва);

20.30 – дискотека (Майдан Різдва)

22.00 – святковий феєрверк (Майдан Різдва)

ОГОЛОШЕННЯ

Івано-Франківська міська рада та Івано-Франківська обласна організація «Молода Просвіта» у рамках проекту «Івано-Франківськ – місто активної громади!» запрошують громадські організації, які працюють на території Івано-Франківська, взяти участь у «Ярмарку громадських організацій Івано-Франківська».

Захід покликаний познайомити мешканців, гостей міста з активними об'єднаннями громадян, допомогти організаціям у пошуку клієнтів, залучити спонсорів, знайти волонтерів. Неурядові організації матимуть змогу заявити про себе, представити напрацювання, розповсюдити виготовлену аудіо-, відео-, друковану продукцію, розповісти потенційним спонсорам, клієнтам, волонтерам про переваги майбутньої співпраці, поділитися власними історіями успіху. Подія відбуватиметься 5 жовтня з 12.00 до 15.00 у приміщенні Народного дому «Просвіта» (м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського, 18).

Для участі потрібно зареєструватися, надіславши заповнену анкету на електронну адресу **molodaprosvita.if@gmail.com** до **30 вересня.** У темі листа вказати «Реєстрація на Ярмарок ГО».

ШАНОВНІ КРАЯНИ!
ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!

з 1 жовтня 2013 р. починається передплата на наступний рік на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Передплатний індекс – 91083.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):
на місяць – 6,68 грн.,
на півроку – 25,74 грн.,
на рік – 50,19 грн.

ДАТА ІСТОРІЇ

БУЛИ МУЖІ В УКРАЇНІ

Наш король Данило Галицький походить із династії Романовичів і належить до старшого на Русі роду Мономаховичів (Рюриковичів). Розбудував Галицько-Волинську державу, створену його батьком. Час його князювання був добою найбільшого економічно-культурного піднесення та політичного посилення Галицько-Волинської держави. Маючи кордони по Карпатах, Дніпру та Дунаю, за його правління вона стала найбільшою державою у Європі і є прообразом першої української національної держави.

За деякими джерелами, 7 жовтня, за іншими – у грудні 1253 року, тобто 760 років тому, у місті Дорогичині його коронували на короля. З того часу він відомий як король Данило. Це перший король Русі-України. Коронований за те, що врятував Європу від татаро-монголів, які прагнули дійти до Піренеїв.

За час свого правління побудував ряд міст, сприяв розбудові існуючих. У 1240 р. на річці Угорці заснував місто Холм і переніс сюди свою столицю з Галича. Місто було заселене ремісниками й будівничими. Тут була найбільш оздоблена церква Йоана Золотоустого. Побудовані ним Львів (перша згадка 1256 р.), Кременець, Данилів, Стіжок, відновлений Дорогичин та інші.

Маючи добре військо, у 1254 р. король Данило виступив проти татар. Розбив їх під Кременцем, Новоград-Волинським і Луцьком. Це була перша велика перемога над ордою.

У духовному житті Данило Романович знаний тим, що у 1246 році заснував у Галичі церковну митрополію.

У 1261 році король Данило захворів. Помер у Холмі, де й похований у церкві Пресвятої Богородиці, яку сам збудував. Нині здійснюють пошуки останків короля Данила.

Галицько-Волинська держава проіснувала понад століття й поширила свою владу на більшості земель сучасної України. Цю державу Михайло Грушевський назвав безпосередньою спадкоємницею Київської Русі.

Постать Данила Галицького заслуговує широкої пошани українського народу. Це один із найбільших українських правителів після Володимира Великого, Володимира Мономаха, Ярослава Мудрого. Він є одним із найбільш талановитих державних і військових керманичів не тільки України, а й Європи того часу. В Україні його мистецтво ведення боїв і битв ніхто не перевершив до сьогодні. Він залишив нам дух непокори.

Ми хочемо бути в колі європейців, а колишні керівники європейських держав разом із папою римським просили нашого князя-короля Данила бути з ними й коронували його. Тож не тільки пам'ятаймо, а й шануймо і любімо своє.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ, *просвітянин*

КОМЕНТАР

ДО ПОРИ ЗБАНОК ВОДУ НОСИТЬ

Значного резонансу набула інформація про позбавлення Вищим адміністративним судом депутатського мандата одіозного мажоритарника з Одеси Ігоря Маркова. Ось як прокоментував для Української інформаційної служби ситуацію лідер Організації Українських Націоналістів (бандерівців) Стефан РОМАНІВ:

– ОУН вітає рішення ВАСу про позбавлення депутатського мандату україноненависника Ігоря Маркова, адже ніхто не має права ставати вище закону, фальсифікувати вибори. Лише коли будуть владні структури, насамперед депутати, судді, відповідати перед законом, дотримуватися законів, тоді можна сподіватися на довіру народу.

Порушники закону, навіть із депутатськими значками, мають знати, що за фальсифікації рано чи пізно треба буде відповідати, і ми сподіваємось, що лише позбавленням мандата Маркова справа не завершиться. За підтасовку результатів народного волевиявлення винні мають неодмінно понести належну кримінальну відповідальність. Це буде пересторогою і добрим уроком для всіх, хто сподівається шляхом маніпуляцій підтасувати результати майбутніх виборів.

Українська судова система далеко не ідеальна, але маємо прагнути до її покращення, коли повернемо довіру до судів, до правоохоронної системи, зможемо будувати український світ без корупції. Будуймо український світ у судовій гілці влади. Не вибіркове «правосуддя», але лише системне й систематичне очищення корумпованої системи проторує шлях до європейського майбутнього України, – наголосив Стефан Романів.

ДОПОКИ?

КАТИ ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД НАМИ...

ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ В УКРАЇНІ ОПІКУЮТЬСЯ ЛИШЕ ЕНТУЗІАСТИ

ТАКОЇ РУСИФІКАЦІЇ ЩЕ НЕ БУЛО

Рік, що минув після впровадження закону «Про засади державної мовної політики», показав, що в Україні вже не залишилося жодної сфери, де українська мова почувалась би по-справжньому державною. Попри мантри його авторів – реґіоналів Ківалова і Колесниченка – про те, що цей закон захищатиме мови дуже малих етнічних груп, їхні ж однопартійці зізнаються, що ухвалювали документ для підтримки виключно російської мови.

Дехто тішить себе тим, що на практиці мовний закон нічого не змінив, адже на сході й півдні російська і так була панівною, а от у інших частинах країни кавалерійський наступ на українську нібито захлинувся.

Наважуся стверджувати, що це не так. Про те, що на Луганщині, яка є однією із дев'яти областей, де російську мову оголосили «реґіональною», українську сьогодні удень із вогнем не знайдеш, я вже писала. А недавно прокурор Луганської області Анатолій Мельник, який звітував перед депутатами облради державною мовою, отримав роздратоване зауваження від Ірини Зайцевої (обласного депутата і, за сумісництвом, директора Українського центру оцінювання якості освіти Міністерства освіти і науки України) щодо обов'язковості використання у стінах цього закладу російської мови як реґіональної.

Але навіть у чотирьох сільських районах Луганської області – Білокуракинському, Марківському, Новопсковському, Сватівському, самоврядні органи яких російській мові цього статусу не надали (бо кількість її носіїв там становить менше 10 відсотків), останнім часом теж відбуваються зміни не на користь мови державної.

За словами Володимира Просіна – очільника Сватівської районної держадміністрації часів Леоніда Кучми, такої русифікації, яку сьогодні провадить влада на Сватівщині, з 1991 року ще не було. Оскільки кількість українськомовних громадян у цьому районі, за останнім переписом, становить 93 відсотки, в усіх визначених конституцією сферах тут мала б функціонувати українська мова. Але реалії засвідчують протилежне: районна газета «Новини Сватівщини» в її друкованому й електронному варіантах подає всуціль російськомовні матеріали; районна гімназія фактично втратила свій колишній статус українськомовної, бо стала набирати класи з російською мовою навчання; виховні заходи навіть в українськомовних класах учителі тут проводять виключно російською, супроводжуючи їх радянськими піснями зразка «Я, ты, он, она, вместе – целая страна!», цією ж мовою вони стали спілкуватися зі своїми вихованцями; усю рекламу в райцентрі (зокрема на автовокзалі та ринку) теж виголошують мовою сусідньої держави; навіть керівництво району, як за командою, теж перейшло на російську. За спостереженнями Володимира Просіна, згортання українізації у Сватовому розпочалося ще 2005 року, коли до його влади прийшла «група Олександра Єфремова» (саме тоді на районному радіо ліквідували щоденну культурологічну програму «Українська хвиля», яку вела Наталя Розумна), а зараз вона вже майже завершилася.

ОБ'ЄДНАНІ ДІЄВОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО УКРАЇНИ

Об'єктивно кажучи, сьогодні в культурно-інформаційному просторі українськомовного продукту набагато менше, ніж за часів СССР. Усе частіше чуємо застереження: якщо ситуація не зміниться – невдовзі українська мова опиниться в стані білоруської. «Просвіта», яка колись стояла на сторожі рідного слова, сьогодні занепадає. Натомість інколи з'являються спільноти діяльних патріотів, які без зайвого галасу і піару роблять те, що мала б робити держава.

Одна з таких спільнот – громадський рух «Гуртом». 2007 року кілька молодих людей, об'єднаних любов'ю до України й великим бажанням допомогти їй посісти гідне місце на світовій арені, поставили собі за мету популяризувати в Інтернеті українські фільми, книги (передусім раритетні), музику, комп'ютерні ігри та програми. На сьогодні вони самотужки вже переклали, субтитрували й озвучили понад п'ять тисяч фільмів, серед яких – світові кіношедеври, сучасні популярні стрічки та мультфільми, оцифрували понад 1000 книг, у тому числі 50-томник Івана Франка.

Розкидані по всій Україні, активісти руху «Гуртом» змогли добре самоорганізуватися: хтось із них подає гарну ідею – тут же створюється команда волонтерів, яка розподіляє між собою обов'язки, причому все роблять вони на добровільних засадах, без винагород і грантів, власними силами, в домашніх або студійних умовах, у вільний від роботи або навчання час. А результатом їхньої співпраці стає якісний продукт, який нічим не поступається телевізійному.

Рух «Гуртом» має свій портал, кількість відвідувачів якого невдовзі сягне півмільйона. Кожен із них має реальну можливість долучитися до суспільно корисної справи.

У полі зору «гуртомівців» також висвітлення правдивої української історії різними доступними способами, без будь-якої політичної заанґажованості. Зараз вони взялися за екранізацію першого масштабного народного фільму про битву під Крутами. Творча група не акцентуватиме увагу на нашій національній поразці – навпаки, вона прагне показати звитягу й силу нездоланного духу молоді, аби її подвиг озвався в серцях наших молодих сучасників.

Через «Фейсбук» я познайомилася з надзвичайно цікавою людиною – подвижником української справи, житомирянином Олегом Ярмолінським. Цей чоловік давно виношував шляхетну ідею – зробити україномовний аудіозапис своїх улюблених із дитинства пригодницьких книг польсько-індіанського письменника Станіслава Суплатовича (Сат-Ока) «Земля Солоних Скель» і «Таємничі сліди». Мріяв про те, щоб українські діти й дорослі з утраченим зором (і не тільки) мали змогу долучатися таким чином до світової пригодницької класики.

Активісти «Гуртом» підтримали цю ідею, зібрали для цього гроші й допомогли її реалізувати. У домашніх умовах, разом із сестрою своєї дружини Оксаною, інвалідом за зором, Олег Ярмолінський озвучив цю повість (сам він начитав текст, а Оксана здійснила звукорежисеру), зробив музичний супровід твору (для цього використав «Симфонію з Нового світу» Антоніна Дворжака у виконанні хорової капели «Орея» з Житомира, яку композитор написав під враженням культури північно-американських індіанців, а також – автентичні звуки природи й пісні індіанців. Рівненський художник Юрко Журавель (він також лідер гурту «От вінта») зробив обкладинки для аудіокниг, а дизайнер Ігор Зубрицький їх художньо оформив. Кожна аудіоповість триває понад 10 годин, і, від себе скажу, слухати її буде приємно будь-кому, незалежно від віку. Бо зроблено це з любов'ю!

Рух «Гуртом» допоміг також розтиражувати обидва диски (кожна аудіоповість тепер має по 1000 копій) і поширити по всіх куточках України.

Я зі своїми студентами-філологами СНУ імені Володимира Даля теж побувала в ролі волонтера руху «Гуртом». Отримавши поштову посилку з тридцятьма дисками від Олега Ярмолінського, презентувала їх для Луганського обласного Товариства сліпих. Студенти порадували присутніх концертом з українських пісень.

Отож культурна продукція державною мовою зусиллями ентузіастів потроху просувається теренами України.

А ЯК ІЗ ДЕРЖАВНОЮ У СУСІДІВ?

Побувавши цьогоріч у Польщі, я пересвідчилась у тому, що там і близько немає нічого подібного до нашого новітнього Валуєвського закону. Країна, яка колись була у складі Росії, а сьогодні належить до ЄС, має одну державну мову, яка поширена абсолютно в усіх суспільних сферах. Російську мову, яка раніше була обов'язковим предметом у польських навчальних закладах, уже понад два десятиліття не вивчають. І ніхто не бачить у цьому великої проблеми.

У Казахстані статус державної має одна мова – казахська. Попри реальну двомовність (частка російськомовних громадян становить 30 відсотків), усі дорослі громадяни воліють знати державну мову, адже там діє правило: хто нею володіє – той має право працювати на державних посадах; крім того, за це працівники отримують додаткову зарплату.

Без знання державної мови, як і без знання національної історії, в жодній із країн Балтії – колишніх колоніях радянської імперії – вас не тільки не приймуть на державну службу, але й не нададуть громадянства. Як би так було в Україні, то Партія реґіонів із комуністами ніколи б не прийшли до влади, як зараз.

А тим часом Росія нещодавно виділила 1,5 мільярда рублів на популяризацію російської мови у країнах пострадянського простору. За виконанням програми русифікації за кордоном пильно стежитимуть російський уряд, Держдума, МЗС, міністерство освіти і науки, мінкультури, Росспівробітництво, різні громадські організації. Створюватимуться все нові й нові центри російської мови, якими й так нашпигована Україна.

Разом із тим у Росії щойно розробили Стратегію національної політики до 2025 року, яка містить низку заходів щодо захисту російської мови як державної (чого в Україні немає і близько!).

Навіть на тлі своїх найближчих сусідів Україна зі своєю українською (за статусом державною) мовою виглядає по-сирітськи беззахисною. Борються ж за мову – не на словах, а конкретними справами – лише непересічні особистості, які усвідомлюють, що рідна мова – це останній бастіон держави (Бодуен де Куртене), а російська мова завжди була і буде засобом досягнення ворожих для українства завдань (Іван Нечуй-Левицький).

ЗА СПРАВУ – ГУРТОМ!

Цивілізована Європа розуміє, що таке мова в державі, особливо – в постколоніальній. Мабуть, саме тому хлопці з литовського музичного гурту «BIPLAN» не так давно записали українською мовою (попередньо вивчивши її) і подарували українському глядачеві пісню «Amore».

Це, звичайно, приємно, але врятувати нашу мову можемо лише ми самі, якщо візьмемося за цю справу гуртом. І жодна антиукраїнська влада нам у цьому тоді не зможе завадити. А для початку нам варто було б ушанувати молодих діяльних патріотів із руху «Гуртом» увагою – хоч би на такому інформаційному рівні, як це донедавна було з відомими на всю Україну та за її межами грантожерками з руху «Femen». І така справа могла б стати початком розбудови справжнього громадянського суспільства в Україні.

Ірина МАГРИЦЬКА,
кандидат філологічних наук, доцент Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, журналіст, громадський діяч

КОНФЕРЕНЦІЇ

ЗВІТУВАЛИ ВЕТЕРАНИ

Шість років біля керма Івано-Франківського обласного відділення ВОВ – Василь Сав'юк. За цей час зросло воно чисельно, оновилося та й самі методи роботи змінилися. Робота ветеранської організації – багатогранна. Саме про неї говорив її очільник на обласній звітно-виборній конференції, яка відбулася у конференц-залі готельного комплексу «Надія».

До складу ВОВ входить 16 асоційованих членів інших громадських організацій, які працюють за певними напрямками своєї діяльності, але одним із важливих є турбота про умови проживання ветеранів, надання їм за необхідності місцевими органами самоврядування конкретної допомоги.

Обласна «Просвіта» теж є асоційованим членом обласного відділення ВОВ. При ній створений первинний ветеранський осередок.

Для людей поважного віку вже півтора року організовуються вечори дозвілля «Кому за 40...», на яких відбуваються зустрічі з цікавими і яскравими особистостями: поетами, композиторами, краєзнавцями, співаками, громадськими діячами, творчими колективами. У просвітянському видавництві вийшли книжки «Великодні гаївки» та «Співаймо разом», які на конференції одержали ветерани. Йшлося і про те, що ветерани є активними авторами газети «Галицька Просвіта», а також радіопередач.

Із лекціями на історичну та краєзнавчу тематику перед краянами часто виступають ветерани П. Арсенич, М. Кардащук, І. Лазор, Д. Захарук, С. Ґеник, Б. Сушевський та інші. Традиційно ветеранів збирають на святкування у НД «Просвіта» Різдва.

А голова сектора соціального захисту обласної організації «Жіноча громада» Ірина Рудик допомагає жінкам-ветеранам у вирішенні різних питань, з якими вони звертаються: призначення пенсій, приватизація земельних ділянок, із побутових і правових питань, дає консультації. ОО «Жіноча громада» по змозі надає потребуючим продуктову й речову допомогу.

На конференції ішлося про те, що ветеранську організацію хвилює політико-економічна ситуація в країні, стан розвитку демократії, рівень життя людей, утвердження в державі української національної ідеї тощо.

Важливим завданням, яке поставило перед собою Івано-Франківське відділення ВОВ, є патріотичне виховання молодого покоління, якому з часом буде передане управління державою і яке повинно знати свою історію, багатовікову боротьбу українського народу за незалежність.

В обговоренні доповіді взяли участь заступник голови облдержадміністрації, керівник апарату О. Криницький, голова громадської ради при облдержадміністрації, голова Червоного хреста в області В. Старченко, голова Спілки офіцерів області І. Лазор, голова обласної організації «Жіноча громада» М. Боднар, голова обласного об'єднання воїнів-афґанців Ю. Купчій, члени Ради обласного відділення ВОВ М. Кардащук, Б. Борович, О. Репета, Р. Салига, голови Долинського ветеранського об'єднання Я. Парипа та Надвірнянського – Р. Комар'янський, голова громадського антикорупційного комітету при облдержадміністрації В. Тинкован.

На конференції виступив і голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів, заслужений юрист України В. Гуменюк, який висловив задоволення роботою ветеранської організації Івано-Франківщини. Він нагадав, що завдяки В. Чорноволу ветеранські організації національно-демократичного спрямування об'єднались в одну. «Ми маємо право, – сказав він – не тільки вимагати, а й допомагати владі». В. Гуменюк виступив із пропозицією ініціювати перевезення праху Степана Бандери у Київ.

Гарним подарунком до конференції став випуск книжки про історію Івано-Франківської обласної організації Всеукраїнського об'єднання ветеранів «Задля спільного добра», про яку В. Гуменюк схвально відгукнувся і запропонував передати її у кожне обласне відділення. А також подумати про створення фільму.

За активну участь у роботі об'єднання, внесок у патріотичне виховання молоді, соціальний захист пенсіонерів та розбудову Української держави Почесними грамотами ВОВ і нагрудними медалями нагородили З. Романишина, М. Бойка, М. Боднар, Б. Мельничука, Б. Боровича та В. Сенюка. Грамотами облдержадміністрації та обласної ради – Р. Салигу, О. Репету, В. Тинкована, Б. Грушку, Б. Стоколоса, М. Прокіпчука. Медалі «За заслуги перед Прикарпаттям» отримали Ю. Лепкалюк, Н. Гуменюк, С. Мішевич, Я. Парипа, В. Ткачук та В. Шиян.

Головою Івано-Франківського обласного відділення ВОВ обрали Василя Сав'юка.

На закінчення для ветеранів прозвучали музичні вітання у виконанні вокального ансамблю «Квіти ромену» (керівник – О. Турок) обласної «Просвіти».

Михайлина БОДНАР

ПОСТАТІ

ЗАБУТИЙ МИСТЕЦЬ

(Закінчення. Поч. у № 38)

...«Збігці з Великої України»... Так називали їх – старшин і стрільців Армії УНР, вчителів, лікарів, мистців, громадських і політичних діячів і тисячі інших українських патріотів, які після поразки української національно-визвольної революції вимушено покинули Наддніпрянську Україну і знайшли прихисток на окупованих Польщею теренах Галичини. А серед них – ціле ґроно видатних діячів театру: **Микола Садовський, Володимир Блавацький, Микола Орел-Степняк, Григорій Мінченко-Сіятовський, Ганна Совачова, Лена Ленська, Філомена Лопатинська, Олекса Скалозуб, Леонід Боровик, драматург Іван Зубенко...**

У 20–30-ті роки минулого століття ці особистості були досить відомими серед галицької спільноти, бо багато своїм талантом і патріотичними пориваннями спричинилися до розвою українського національного мистецтва в Галичині в умовах польського окупаційного режиму.

Український народний театр (його ще називали Театр Костя Вишневського) своїм відродженням зобов'язаний громадському і культурному діячеві й меценату Костю Вишневському (1882–1939). У Станиславові він був знаний як директор Українського кооперативного банку і представник із продажу автомашин «Форд Мотор Компані». Обирався головою Окружного союзу кооператив, «Маслосоюзу», «Селянської бурси». Він, до речі, фінансував перебудову в Станиславові будинку українського «Сокола».

А 1927 року Кость Вишневський вклав велику суму грошей в організацію нового Українського народного театру ім. І. Тобілевича і запросив до нього відомих українських акторів і режисерів – антрепренера Григорія Мінченка-Сіятовського, режисера Ярослава Давидовича, Миколу Орла-Степняка (з його дружиною – прекрасною акторкою), **Володимира Демчишина, Клавдію і Лавра Кемпе, Лізу Радванську, Івана Даньчака, Людмилу Сміринську** та деяких інших акторів. Грали спочатку оперетки «Чар вальса» Штрауса, «Дротар» Лєгара, «Церковна миша» Фодора.

В 1929 р. до театру прийшли актор і художник **Леонід Боровик,** артистка **Ганна Совачова, Федір Базилевич** (тенор), **Лєна Голіцинська, Вільгельм Шрам** (дириґент), **Богдан Сарамага** (після В. Шрама), **Євген Цісик** (скрипаль), який залишився дириґентом до об'єднання Театру ім. Тобілевича з театром «Заграва».

У 1930 р. К. Вишневський «заанґажував» до театру з трупи Й. Стадника групу нових талановитих акторів: **Миколу** й **Олену Бенцалів, Івана Рубчака,** тенора **Нестора Горницького** і коміка **Олександра Яковліва.** В цей час разом із Григорієм Мінченком-Сіятовським в Театрі ім. Тобілевича працювали **Богдан Паздрій, Юрій Нікітін,** а в хорі – **Ліза Пастернаківна, Ліза Шашарівська, Мирослав Старицький (Міро Скала), Павло Крушельницький.**

1931 р. Український театр ім. Тобілевича став товариством акторів, а у вересні 1938 року на вимогу галицької громадськості, яка хотіла бачити український театр на вищому щаблі національно-мистецького розвою, два ведучі галицько-українські театри – ім. І. Тобілевича і «Заграва» злилися в один театральний колектив. Це сталося у Коломиї. Нове театральне утворення прийняло назву Театр ім. І. Котляревського.

На всіх етапах цього українського театротворення незмінно був і Григорій Мінченко-Сіятовський. Він постійно і творчо ставився до розвою українського театрального життя. Пропаґував театральне мистецтво у школах. Його заходами, зокрема, 12 лютого 1936 р. вихованці станиславівської української гімназії «Рідна школа» ім. М. Шашкевича здійснили постановку вистави «Живі ляльки». Цією справою він займався до останніх днів свого життя. І про театр, якому він віддав увесь свій талант і наснагу, він залишив свої публіцистичні спогади під назвою «Дещо про аматорський театр. Дописи. По Україні. По світу. Дешева томасина. Посмертні згадки», опубліковані у жовтневих числах літературно-просвітницького тижневика «Письма з Просвіти».

* * *

...Ім'я талановитого актора, театрального мистця і громадсько-культурного діяча Григорія Мінченка-Сіятовського не потрапило у рядки пам'яті некрополя «Меморіальний сквер». Так втрачається наша національна пам'ять. І не лише про нього.

Володимир МОРОЗЮК,
член НСПУ і НСКУ, м. Івано-Франківськ

АГІЙ!

ПІВЦЕНТНЕРА ПОМИЛОК

ОСВІТЯНИ Й ВИДАВЦІ ШОКОВАНІ

У підручнику з математики для першого класу, за яким навчаються українські школярі, на 140 сторінках знайшли 160 помилок. Майже стільки ж помилок знайшли у підручнику для другокласників, повідомляє газета «Експрес». Це що ж за грамотії їх писали? Мірка довжини (замість міра), прослідкуй (замість простеж), 2 дні підряд (замість 2 дні поспіль)... Такі й подібні елементарні мовні помилки у підручнику для першачків помітили видавці.

«160 помилок в одній книжці, – обурюється представник одного з видавництв Ярослав Гринчишин. – Там, де мало бути написано «о пів на десяту», вони пишуть «опів». І ця книжка перемогла на конкурсі, де суддями були доктори й кандидати наук. Пройшла експертизу Інституту педагогіки Академії наук України і дістала гриф Міністерства освіти!» Не краща ситуація і з підручником для другокласників. Там теж знайшли помилки чи не на кожній сторінці.

«Крім того, задачі вражають абсурдністю, – провадить далі пан Гринчишин. – Ось, для прикладу: "Сестричок звали Маша, Ніна і Дарина. Одна з них найменша, а інша найстарша. Назви імена дівчаток від найстаршої до найменшої". Або: "Бджілка зібрала за літо 27 кілограмів липового меду і 24 кілограми квіткового. Скільки кілограмів меду зібрала бджілка за літо?" Ви собі уявляєте ту бджілку, яка зібрала півцентнера меду? Бо, побачивши бджілку, першачок справді здивується, як вона може наносити стільки меду.

«Тираж книжок із помилками – 250 тисяч. Щоправда, є трохи і виправлених. Тираж підручників із виправленнями – 5 тисяч», – говорить видавець.

Але і виправляли якось наспіх. Деякі слова просто взяли у лапки. «От ми їм написали, що у них слово "півгодини" написано не так, як треба. І вони залишили без виправлень: "пів години"».

Незрозуміло, як ці недолугі підручники дістали схвалення від Міносвіти, зокрема, міністра Табачника.

Але він і його відомство діють за принципом: чим гірше, тим краще. Зрозуміло, що для україномфобів.

НАШІ ТАЛАНТИ

Юні переможці та вчителі

ПЕРЕМОГИ ЮНИХ СКРИПАЛІВ

Якщо хочеш досягти успіхів, треба наполегливо працювати, так навчає учнів вчитель-методист струнного відділу ДМШ № 1 Тетяна Данилик-Байдюк. Так завжди навчала її мати – віолончелістка, що підготувала чимало спеціалістів, а зараз грає в оркестрі США й навчає молодих віолончелістів.

Вже 18 років Тетяна Михайлівна працює вчителем по класу скрипки у рідній музичній школі, а почала з найменшеньких, яких сама вибрала, і її перші учні – брати Хохрякови – тепер грають в оркестрі Ізраїлю й виступають як солісти. Серед її випускників є ті, які вже в Івано-Франківських оркестрах, у Львові, Києві, Португалії, США й продовжують навчання в університетах і музичних училищах. А успіх полягає у тому, що вчитель не тільки навчає у школі, а й організовує виступи, концерти, готує до конкурсів шкільних, міських, обласних, Всеукраїнських, Міжнародних, де юні скрипалі випробовують себе, показуючи добру школу володіння скрипкою. І здобувають перемоги, а ще – задоволення від результатів повсякденної праці.

Тож канікул у скрипалів немає, бо саме в цей час проходить багато конкурсів. Нинішнього літа Тетяна Михайлівна зі своїми учнями – шестикласницею Христиною Соловкою та першокласником Віктором Байдюком і концертмейстером Іриною Гречанюк поїхали на Міжнародний конкурс «На хвилях Євпаторії». Серед ста найкращих юних скрипалів світу Христина Соловка в своїй номінації здобула перше місце і винагороду, а наймолодший Віктор Байдюк зайняв третє місце. Це перемоги не тільки учнів, а й учителів і батьків. Адже тільки в тісній співпраці, з інтересом до музики і вірою в майбутнє досягаються високі результати і визнання професійності.

Любов ЗОРІНА

ЛИХО БЕЗ РОЗУМУ

НЕ РЕМОНТ – ОДНІ ЗБИТКИ

Інколи гадаєш, що наші будівельники не знають, що роблять, або де живуть. Бо коли беруться ремонтувати дах, то забувають, що треба забезпечитись від дощу. Та ба, ремонт Долинської ЦРЛ через це завдав збитків майже на 400 тисяч гривень. Під час зведення другого поверху виконавці робіт зняли покрівлю, а про захист від дощу забули.

Внаслідок затікання приміщення першого поверху були сильно пошкоджені. За цим фактом прокуратура заявила позов до суду в інтересах лікарні. За оцінками експертів, обсяг завданих збитків становить 385 тисяч гривень. Аби компенсувати збитки, прокуратура звернулась до Господарського суду.

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Відомого поета, автора збірок поезій «Відбитки часу», «Намисто колібрі», «Стозвуки», «Рух зірок», «Літо-літечко» й багатьох інших, просвітянина, громадсько-просвітнього діяча, аристократа національного духу, незламного борця проти комуністичної системи, члена Національної спілки письменників України, лауреата районної премії імені Михайла Павлика

ДМИТРА АРСЕНИЧА

вітаємо із 75-річчям.

Високодостойний ювіляре!

У день славного ювілею всією просвітянською родиною щиро бажаємо найбільшого земного скарбу – міцного здоров'я, довголіття, Божого благословення, здійснення всіх задумів, миру, злагоди, душевної гармонії, життєвих сонячних днів, щоденних гараздів і всього найкращого.

Хай Мати Божа, покриває своїм омофором, а Господь додає наснаги, щоб іти до поставленої мети.

Хай і надалі вчасно сіється і рясно збирається на життєвій, творчо-поетичній, громадсько-просвітницькій і родинній нивах.

Многая і благая літ, плідної праці собі на честь, а Україні й родині – на добро і славу!

Зі щирою повагою
Голова ОО ВУТ «Просвіта»
ім. Т. Шевченка Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ,
заступник голови Петро АРСЕНИЧ

ЦІКАВІ ВИДАННЯ

МУЗИЧНА АЛЬМА-МАТЕР

У видавництві «Нова зоря» вийшла книжка про кузню професійних музичних сил Прикарпаття – Державне музичне училище імені Д. Січинського «Роки творення високого музичного мистецтва». Автор, упорядник і редактор – велика подвижниця Олександра Мар'янівна Турянська-Степаняк, дослідник, етнограф, колишній викладач ПНУ ім. В. Стефаника і ДМУ ім. Д. Січинського.

У книжці подається історія розвитку музичної культури з кінця XIX століття до сьогодення, а також становлення музичного училища, заснованого 17 січня 1940 року. У виданні редактор-упорядник і редакційна колегія у складі голови колегії Петра Гундера, Юрія Лісовенка, Лідії Грабар, Роксоляни Колодій, Сергія Крещенського, Оксани Купновицької, Ольги Ящишин висвітлюють творчу, навчальну методичну, кадрову та виховну роботу циклових комісій, а також подають біографії та світлини педагогів, керівників училища, які працювали впродовж усіх років. Читачі можуть ознайомитись із творчими колективами, музеєм ім. Д. Січинського, школою педпрактики, творчими досягненнями студентів і випускників, творчими зв'язками з музичними навчальними закладами України й зарубіжжя.

Особливо зворушливий розділ – спогади колишніх студентів про фундаторів училища, учителів, наставників. Історія ДМУ ім. Д. Січинського – це історія культурного життя Прикарпаття в повоєнний час, адже підготовлені спеціалісти очолили творчі колективи, поповнили існуючі як професійні, так і самодіяльні. Завдяки училищу, в якому півстоліття тому за проханням тодішнього директора Емми Павлівни Полівanової відкрили бандурне відділення, яке очолила незабутня Ірина Стефанович, виховали плеяду бандуристів, організували ансамблі й капели. Вихованці відділення високо піднесли бандурне мистецтво на Прикарпатті.

Книжка дуже пізнавальна і є добрим помічником фахівцям у галузі музичного мистецтва, студентам, учням музичних шкіл і широкому загалу. Заходьте в бібліотеки, прочитайте книжку і подякуйте авторам, викладачам, ветеранам, які подали спогади, світлини і вклали свої кошти для того, щоб видання побачило світ, а люди більше дізнались про трударів культурної ниви.

Ганна КАЙДАН

ВАРТО ЗНАТИ

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВІ СЛУЖБИ

Довідкова служба	109
Довідка метеорологічної служби	1501, 52-24-69
Довідкова залізничного транспорту	1505
Довідкова автовокзалу	75-08-30
Довідкова аеропорту	1506
Централізоване бюро ремонту телефонів	1508
Прийом телеграм телефоном	1566
Ремонт телефонів-автоматів	1564
Служба допомоги (МНС)	112
Служба ремонту радіотрансляційної мережі	1575
Довідка податкової інспекції	2-48-93
Диспетчер дирекції пошти	1559
Адресне бюро	3-03-73, 1561
Довідка центру соціальних досліджень	1579
Служба оперативного реаґування (МВК)	1580
Довідка ЗАТ «Ремпобуттехніка»	1589
Телефон довіри	3-24-13
Дитяча кімната УМВС	2-51-71
Довідка замовлення міжміських та міжнародних кодів і телефонних розмов	8-191
Довідки про коди	55-41-60
Довідка про адреси мешканців міста	1561, 3-03-73
Аптечна довідка	77-59-60
Довідка Управління Мінздох в м. Івано-Франківську	1507, 75-00-89
Центр туристичної інформації	50-20-20

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА МІСЬКА РАДА

Міський голова	55-65-15
Секретар міської ради	55-20-00
Перший заст. міського голови	78-40-80,55-23-67
Заступник міського голови, директор Департаменту	55-18-88
Заступник міського голови	78-41-10

КРАЇНА ДИТИНСТВА

СВЯТО ДОЗВІЛЛЯ

В Івано-Франківську відбулося найбільше свято для дітей – «Фестиваль дитячого дозвілля». У ньому взяли участь більше 350 дітей.

У центрі міста презентували найрізноманітніші гуртки, у яких займаються діти й молодь. Кожен охочий міг стати учасником фестивалю, довідатися про роботу позашкільних закладів для дітей, пройти відбірні конкурси й обрати собі заняття до душі.

«Фестиваль дитячого дозвілля» ми організовуємо, насамперед для того, щоб зібрати інформацію про те, на який гурток батьки можуть записати свою дитину, розкрити для дітей інший світ – світ ігор і творчості, світ спілкування і розваг. Адже, проводячи увесь вільний час за комп'ютерами, наші діти розучуються спілкуватися, гратися, проводити час у колективі», – говорить керівник «Івано-Франківського міського рекламно-інформаційного центру» Вікторія Шахоріна.

Учасники Фестивалю одержали майже тисячу солодких подарунків та 155 призів за конкурси і майстер-класи. До речі, під час «Фестивалю дитячого дозвілля» відбулися майстер-класи зі східних танців, сальси, кубинських танців, бойового мистецтва джиуджицу і тайського боксу муай тай і козацькі забави. Діти запускали ракети, змагалися з роботами, варили з козаками куліш, стріляли з лука, вчилися робити фігурки орігамі, ліпити з глини й тіста...

ПОРИ РОКУ: ЖОВТЕНЬ

СИМФОНІЯ ОСЕНІ

Назва місяця говорить сама за себе: все довкола жовкне й золотиться – трава і листя, дерева в лісах і плодові рослини на городах, у садах. Багрянцем пломеніє калина. Яскравіють плоди ремонтантної малини. Справжніми зливками золота яскравіють яблука й груші пізніх сортів. Настає сонячно-прозора пора бабиного літа. Поспішає кожен садівник і городник – ось-ось промине блаженна пора, а тому квапить кожен чимраз коротший день до праці: все треба встигнути, все упорати, аби зібрати й довести до ладу щедрий урожай полів і садів.

Осінь. Лист жовтіє на деревах і чагарниках. Ще недавно листя жовтіло тільки на гілках беріз, а тепер і на інших деревах. У цю м'яку ласкаву пожовть вплітається багрянець осик, бронза старих лип і ніжно-рожевий колір різьблених листків клену. Полягла й побуріла трава. Схиляються до землі бліді віночки пізніх квітів. Відчуваючи наближення холодів, готуються до зими птахи і звірі, риба і земноводні. У жовтні продовжується відліт птахів у теплі краї. Пам'ятаємо з дитинства, як сірим шнурком відлітали у вирій журавлі, як задушевно курликали: кру, кру...

Лелеки вже тужно проклекотіли, зробивши коло чи два над селом, лугом або ж ставом, прощалися, просили не забувати про них.

З кожним днем стає все холодніше. Але й у жовтні ще бувають такі дні, коли встановлюється тепла і ясна погода, наче повернулось літо. Літо не справжнє, а бабине... Знову стає блакитним небо, привітно всміхається сонце – і над лісами й полями пливуть шовкові нитки павутини. Ось цю прекрасну і швидкоминучу пору, яка припадає на кінець другої і початок третьої декади жовтня, в народі й називають бабиним літом. Ласкаве воно і коротке, багате і щедре. Недарма поет побачив у ньому симфонію ліричної поезії:

А літо бабине з полів,
Як хмара, піднялося.
Це, кажуть, вітер посивів
І розгубив волосся...

В цей час продовжується пора щедрих дарів природи. В лісах зустрічаються гриби; по чагарниках, на схилах балок, по берегах річок, в садах і парках під вагою яскравих червоних плодів прогинаються гілки горобини звичайної; на схилах по узліссях, вздовж доріг на пустирях виблискують плоди шипшини.

Кущі калини розкішно вкрилися янтарно-червоними ґронами. В садах ще всміхаються на сонці сливи, груші, червонобокі яблука...

НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

Швидкий осінній падолист – до лютої зими, а пізній – до довгої.

Морозний іній на траві – до дощу.

Впродовж декількох днів на небі купчаться білі хмари – до похолодання; темні й чорні – до дощу.

Дружній виліт птахів у вирій – до суворої зими, а перед випаданням снігу відлітають гуси. На довгу зиму вказує і ранній іній на вербі.

Поява комарів пізньої осені – до м'якої зими.

Тепла осінь – довга зима, а пізній грім – на безсніжну зиму.

Якого числа почнеться бабине літо – з такого і весна настане.

Листя лягає сподом догори – на багатий урожай.

Добра отава – добра й озимина.

9 (Івана Богослова): сонячно і тепло – червень буде дощовим і холодним.

10 (Сави-пасічника): останній день встановлення вуликів у зимівники.

14 (Покров Пресвятої Богородиці): Богоматір є символом і Покровителькою України. На її честь повсюди зводили храми. Жіноче, а ще більше – дівоче свято. Весілля можна було справляти до 27 листопада. Казали: яка Покрова – така й зима. Якщо до неї сніг не випаде, – зима прийде не скоро. Ранній і глибокий сніг – до врожаю, а дощить – до гнилої зими.

20: Сергій зиму починає. Зазимки.

Подав Ярослав ГЛАДУН, *професор*

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ЖОВТЕНЬ

1 ЖОВТНЯ

Міжнародний день музики.

Міжнародний день людей похилого віку.

3 ЖОВТНЯ

95 років від дня народження **Романа Смика** (1918–2007), мецената, засновника фундації Б. Лепкого при НТШ у США, автора численних статей про Б. Лепкого, уродженця с. Жовчів Рогатинського району.

4 ЖОВТНЯ

145 років від дня народження **Кирила Студинського** (1868–1941), відомого українського літературознавця, академіка.

5 ЖОВТНЯ

140 років від дня народження **Михайла Яцківа** (1873–1961), письменника, автора кількох збірок новел, оповідань, повісті «Танець тіней» («В лабетах»), спогадів про І. Франка, В. Стефаника, уродженця с. Лесівка тепер Богородчанського району.

6 ЖОВТНЯ

День працівників освіти.

60 років від дня народження **Василя Чоповського,** історика, краєзнавця, автора праць з історії та культури західноукраїнських земель, уродженця с. Липовиця Рожнятівського району.

7 ЖОВТНЯ

75 років з дня **проголошення Карпатської України.**

75 років від дня народження **Дмитра Степовика,** мистецтвознавця і богослова, дослідника українських ікон, зокрема й прикарпатських.

8 ЖОВТНЯ

75 років з дня розстрілу енкаведистами **Гната Хоткевича** (1878–1938), українського письменника.

11 ЖОВТНЯ

130 років від дня народження **Михайла Бринського** (1883–1957), скульптора, четаря УГА, автора пам'ятників Т. Шевченкові, стрільцям УГА, численних композицій, уродженця с. Долина тепер Тлумацького району, який жив і працював у Празі.

90 років від дня народження **Ганни Мельник,** членкині «Союзу українок», активної учасниці хору «Берегиня» з початку його заснування.

13 ЖОВТНЯ

День художника.

60 років від дня народження **Михайла Вереса,** політичного та громадського діяча, члена Правління Івано-Франківського МО ВУТ «Просвіта», заступника міського голови.

14 ЖОВТНЯ

Покров Пресвятої Богородиці.

Річниця створення УПА.

День українського козацтва.

70 років від дня **прем'єри оперети Я. Барнича «Шаріка» у Станіславському театрі,** після якої фашисти розстріляли кожного десятого глядача.

16 ЖОВТНЯ

140 років від дня народження **Володимира Кобринського** (1873–1958), етнографа, мистецтвознавця, засновника і першого директора Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Йосафата Кобринського (1926), уродженця с. Білоберізка тепер Верховинського району.

17 ЖОВТНЯ

60 років від дня народження **Мирона Черепанина,** музикознавця, доктора мистецтвознавства, професора, завідувача кафедри музикознавства Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслуженого артиста України (2007).

18 ЖОВТНЯ

145 років від дня народження **Євгенії Ярошинської** (1868–1904), письменниці, фольклористки, педагога, громадської діячки.

95 років з часу **утворення Української Національної Ради у Львові.**

19 ЖОВТНЯ

165 років від початку роботи у Львові **Собору руських (українських) вчених,** серед яких були й уродженці Прикарпаття.

95 років з часу **проголошення** Українськими Національними Зборами у Львові на українських землях Австро-Угорщини **Української держави.**

21 ЖОВТНЯ

80 років з часу **убивства членом ОУН Миколою Лемиком службовця консульства СРСР у Львові Майлова** на знак протесту проти голодомору в Західній Україні.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

(Закінчення буде)